

Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028

Citation for published version (APA):

Cobben, L., Cörvers, F., Dijkman, S., Hendrikse, A., & Smeets, C. (2024). *Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028*. ROA. ROA Fact Sheets No. 012A <https://doi.org/10.26481/umarof.2024012A>

Document status and date:

Published: 01/10/2024

DOI:

[10.26481/umarof.2024012A](https://doi.org/10.26481/umarof.2024012A)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028

Luc Cobben
Frank Cörvers
Sander Dijksman
Arnold Hendrikse
Chayenne Smeets

ROA Factsheet

ROA-F-2024/12A

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt | ROA
Research Centre For Education and the Labour Market | ROA

Aandachtspunten voor Achterhoek

- Vanwege het belang van de mbo-werkgelegenheid in de Achterhoek en de lage trainingsparticipatie van mbo'ers, is er extra aandacht nodig voor het leven lang ontwikkelen van deze groep.
- Het is ter verlichting van de knelpunten in de personeelsvoorziening op middelbaar niveau (havo/vwo en mbo2) van belang om vooral de werkzame beroepsbevolking zonder diploma, of met een diploma vmbo basis/kader of mbo1, te stimuleren een vervolgopleiding te doen.
- Vooral vanwege de grote knelpunten bij mbo2 techniek & ICT en het belang van deze opleidingssector voor de regionale werkgelegenheid, is het wenselijk om jongeren met een vmbo- of mbo1-diploma aan te sporen om door te stromen in deze richting.
- De grote knelpunten in de personeelsvoorziening op masterniveau kunnen wellicht worden aangepakt als werkgevers in de Achterhoek het relatief grote bestand aan werklozen in deze groep beter weet te benaderen en activeren.
- Er dienen manieren te worden gevonden om meer diversiteit in de werkgelegenheid op mbo-, bachelor- en wo-niveau te bereiken. Dat kan onder andere door vooral jongeren met een niet-Europese achtergrond op de lagere opleidingsniveaus en van havo/vwo te stimuleren om door te stromen naar een mbo- of hbo-opleiding.

Inleiding

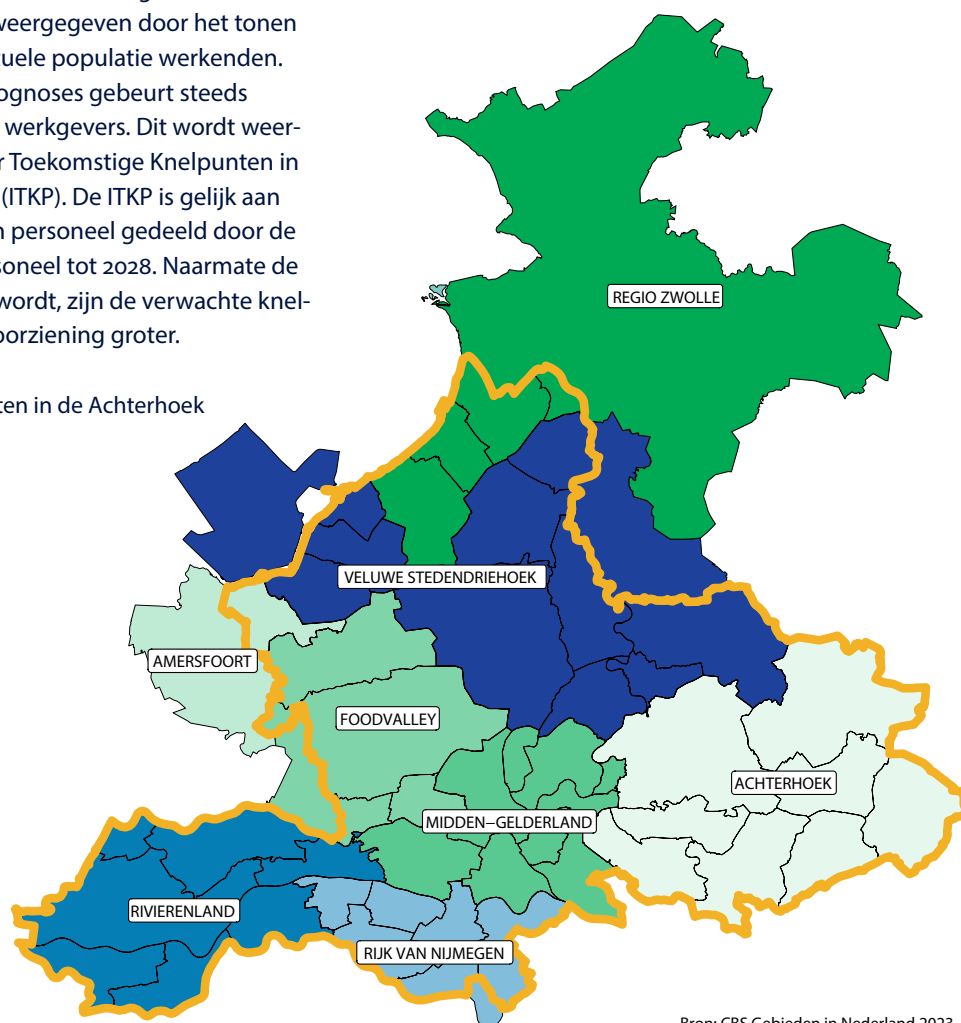
Als onderdeel van het Project Onderwijs-Arbeidsmarkt (POA) stelt het ROA tweejaarlijkse regionale arbeidsmarktprognoses op. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de toenemende belangstelling voor regionale arbeidsmarktinformatie. Binnen dit kader past ook deze factsheet met arbeidsmarktprognoses voor de Achterhoek. Deze en de overige vijf regionale factsheets zijn samen met de factsheet voor heel Gelderland in opdracht van de provincie Gelderland samengesteld. Deze prognoses bestrijken de periode 2023-2028. Waar mogelijk worden de regionale prognoses vergeleken met de prognoses voor Gelderland als geheel en Nederland. Daarnaast wordt er een relatie gelegd met zowel de sector- als opleidingsspecialisatie van de werkgelegenheid in de verschillende regio's. Ook wordt de huidige arbeidsmarkt weergegeven door het tonen van variabelen over de actuele populatie werkenden. De interpretatie van de prognoses gebeurt steeds vanuit het perspectief van werkgevers. Dit wordt weergegeven door de Indicator Toekomstige Knelpunten in de Personeelsvoorziening (ITKP). De ITKP is gelijk aan het verwachte aanbod van personeel gedeeld door de verwachte vraag naar personeel tot 2028. Naarmate de waarde van de ITKP lager wordt, zijn de verwachte knelpunten in de personeelsvoorziening groter.

TABEL 1. Gelderse gemeenten in de Achterhoek

1. Aalten
2. Berkelland
3. Bronckhorst
4. Doetinchem
5. Montferland
6. Oost-Gelre
7. Oude IJsselstreek
8. Winterswijk

Figuur 1 bevat een kaart die aangeeft hoe Gelderland is samengesteld uit de verschillende arbeidsmarktregio's, en Tabel 1 geeft een overzicht van de verschillende gemeenten die in de Achterhoek gelegen zijn. Vervolgens worden de definities van de belangrijkste variabelen in deze factsheet weergegeven. De gebruikte cijfers in deze factsheet zijn gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het CBS. Als er over twee jaar minder dan 80 ongewogen respondenten voor een opleiding in de EBB zijn, worden deze opleidingen niet meegenomen in de rapportage omdat de informatie dan niet voldoende betrouwbaar wordt geacht.

FIGUUR 1. Arbeidsmarktregio's binnen Gelderland

Bron: CBS Gebieden in Nederland 2023

Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028

Leeswijzer

Na deze inleiding bevat de factsheet de volgende onderdelen:

- Belangrijkste bevindingen. De aandachtspunten aan het begin van deze factsheet zijn hierop gebaseerd.
- Prognoses en actuele arbeidsmarktgegevens naar opleidingsniveau. Er wordt op hoofdlijnen een overzicht gegeven, met daarbij paragrafen over diversiteit op de arbeidsmarkt en leven lang ontwikkelen.
- Sectorspecialisatie. Dit bevat een overzicht van de sectoren waarin de arbeidsmarktregio qua werkgelegenheid relatief sterk of minder sterk in is gespecialiseerd ten opzichte van Nederland.
- Arbeidsmarktknelpunten naar opleidingssector. Hier wordt een onderscheid gemaakt naar de verwachte knelpunten voor werkgevers als het gaat om opleidingssectoren in het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs.
- Relatie arbeidsmarktknelpunten en specialisatie naar opleiding. De knelpunten voor werkgevers worden gerelateerd aan de werkgelegenheidsspecialisatie
- Bijlage. Deze bevat tabellen die een vergelijking met Nederland en Gelderland mogelijk maken. Meer cijfers zijn te vinden in aparte Excel-files.

Definitie begrippen

Prognosevariabelen

- **Uitbreidingsvraag:** Vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat door groei van de werkgelegenheid. Als er sprake is van een werkgelegenheidsdaling, is de uitbreidingsvraag negatief.
- **Vervangingsvraag:** Vervangingsvraag is de vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat door bijvoorbeeld pensionering, (tijdelijke) uittreding vanwege zorgtaken, arbeidsongeschiktheid, beroepsmobiliteit of doorstroom naar een andere opleiding.
- **Substitutievraag:** Deze vraagcomponent maakt onderdeel uit van de Indicator Toekomstig Arbeidsmarktperspectief (ITA, gepresenteerd in eerdere versies van deze publicatie), maar wordt niet apart gepresenteerd zoals de uitbreidings- en vervangingsvraag. De substitutievraag is meestal klein en verwijst naar de additionele vraag die kan ontstaan op de arbeidsmarktsegmenten van aanvullende opleidingen.
- **Arbeidsmarktuitstroom:** De som van de vervangingsvraag en de absolute waarde van de negatieve uitbreidingsvraag. De arbeidsmarktuitstroom is minstens even groot als de vervangingsvraag omdat de uitstroom ook de uittrekkers bevat die vanwege de werkgelegenheidskrimp (i.e. de negatieve uitbreidingsvraag) ten gevolge van bijvoorbeeld gedwongen ontslagen, niet worden vervangen.
- **Arbeidsmarktinstroom:** De arbeidsmarktinstroom is het verwachte aanbod van nieuwe arbeidskrachten op de arbeidsmarkt. Deze is gebaseerd op de verwachte uitstroom uit het initiële dag-, deeltijd-, niet-reguliere voltijdonderwijs en de beroepsgerichte volwasseneneducatie. Daarnaast wordt er rekening gehouden met het aanbod van jongeren voor bijbanen. Door dit extra aanbod ontstaan in de nieuwe ten opzichte van de vorige prognoses vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt (basisonderwijs en vmbo basis/kader) veel minder knelpunten in de personeelsvoorziening. Ook is de instroom gecorrigeerd voor pendel- en verhuisgedrag van afgestudeerden. Hiermee is de getoonde instroom afwijkend van die uit eerdere rapportages.
- **Baanopeningen:** Baanopeningen zijn de totale vraag naar nieuwkomers op de arbeidsmarkt, zoals deze is bepaald door de werkgelegenheidsgroei (positieve uitbreidingsvraag) en de vervangingsvraag.

- **ITA:** Indicator Toekomstige Arbeidsmarktsituatie (ITA) voor schoolverlaters in 2028. Het betreft de som van de verwachte uitbreidings-, vervangings- en substitutievraag gedeeld door de verwachte arbeidsmarktinstroom van schoolverlaters en de kortdurig werklozen. Tevens wordt er rekening gehouden met de mobiliteit van werkenden uit andere regio's als de kansen op de arbeidsmarkt tussen regio's verschillen (pendel- en verhuiscorrectie). Naarmate de waarde van ITA hoger ligt, is er sprake van een slechter arbeidsmarktperspectief. Een waarde tussen 1,01 en 1,05 duidt op een evenwichtssituatie. In deze factsheet wordt het arbeidsmarktperspectief niet besproken vanuit het oogpunt van schoolverlaters maar van werkgevers.
- **ITKP:** Indicator Toekomstige Knelpunten in de Personeelsvoorziening (ITKP) voor werkgevers in 2028. Naarmate de waarde van de indicator lager wordt, zijn de verwachte knelpunten in de personeelsvoorziening groter. De ITKP wordt op dezelfde manier berekend als de ITA. Het enige verschil met de ITA is dat bij de ITKP rekening wordt gehouden met de uitstroom van werkenden als gevolg van een krimpende werkgelegenheid (door bijvoorbeeld gedwongen ontslagen). Deze uitstroom van werknemers kan ingezet worden om de knelpunten in de personeelsvoorziening bij werkgevers elders op de arbeidsmarkt te verlichten. Zeker wanneer bedrijven geconfronteerd worden met een krappe arbeidsmarkt voor een bepaald opleidingstype, zullen zij van deze mogelijkheid gebruik maken.
- **Typering ITKP:** Een kwalitatieve beschrijving van de ITKP. $ITKP \leq 0,85$ wordt als "zeer grote" knelpunten in de personeelswerving getypeerd, $ITKP > 0,85$ en $\leq 1,00$ als "groot", $ITKP > 1,00$ en $\leq 1,05$ als "enige", $ITKP > 1,05$ en $\leq 1,15$ als "vrijwel geen" en $ITKP > 1,15$ als "geen" knelpunten.
- **Loopbaanperspectief:** Bruto uurloon van werkenden in de leeftijdsgroep 40-49 jaar gedeeld door het bruto uurloon van werkenden in de leeftijdsgroep 20-29 jaar.
- **Trainingsintensiteit <6mnd (%):** Percentage van de werkenden die op het enquêtemoment een opleiding volgen met een duur van minder dan 6 maanden.
- **Trainingsintensiteit >6mnd (%):** Percentage van de werkenden die op het enquêtemoment een opleiding volgen met een duur van 6 maanden of langer.
- **Bruto uurloon:** Gemiddeld bruto uurloon van werknemers in euro's.
- **Werkenden:** Minimaal 1 uur werkzaam en in de leeftijd 15-74 jaar.
- **Bruto arbeidsparticipatie:** het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking van 15 t/m 74 jaar).
- **Werkzaamheid:** Het percentage werkzaam is de werkzame beroepsbevolking als percentage van de beroepsbevolking.
- **Werkloosheid:** Het percentage werkloos is de werkloze beroepsbevolking als percentage van de beroepsbevolking.
- **Vast werk:** Personen met een vast dienstverband. Percentage op basis van werknemers in de werkzame beroepsbevolking.
- **Voltijds:** Voltijdarbeid betreft personen die minstens 35 uur per week werkzaam zijn. Percentage op basis van de werkzame beroepsbevolking.
- **Leeftijd:** Gemiddelde leeftijd.
- **Uren:** Gemiddeld aantal uren per week.
- **Student/scholier:** Percentage van de werkenden met maatschappelijke positie student/scholier.
- **Sectorspecialisatie:** De verhouding tussen het aandeel van het aantal werkenden in een sector in een bepaalde regio ten opzichte van het aandeel van die sector in Nederland. Een sectorspecialisatiecoëfficiënt groter dan 1,00 impliceert dat het aandeel werkenden in de desbetreffende sector in de regio groter is dan in Nederland als geheel.
- **Opleidingspecialisatie:** De ratio van het aandeel werkzame personen met een bepaalde opleidingscategorie die wonen in een bepaalde regio ten opzichte van het aandeel van die opleidingscategorie in het Nederlandse totaal. Indien de specialisatiecoëfficiënt voor een opleidingscategorie groter is dan 1,00, betekent dit dat de regio in verhouding tot Nederland een groter aandeel van mensen met deze opleiding kent.

Actuele variabelen

- **(Kind van) niet-Europese migrant:** Zelf niet in Nederland geboren, of zelf in Nederland geboren en niet beide ouders in Nederland geboren. Geboorteland is dan niet-Europees.

Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028

Belangrijkste bevindingen

- De Achterhoek kent een zeer sterke specialisatie in de sector landbouw, bosbouw en visserij. Ook in een aantal andere sectoren, met name in de (niet-chemische) industrie en de bouwnijverheid, ligt het aandeel werkenden duidelijk boven het aandeel werkenden in Gelderland en Nederland. De regio is dan ook gevoelig voor economische ontwikkelingen in de landbouw, bouw en industrie.
- De arbeidsmarktregio kent een geheel eigen karakter, met relatief veel werkgelegenheid op mbo-niveau. Het werkgelegenheidsaandeel voor wo'ers ligt daarentegen onder het gemiddelde van Nederland.
- De arbeidsmarkt is overeenkomstig de bevolkingssamenstelling minder divers dan gemiddeld in Gelderland en veel minder dan gemiddeld in Nederland, vooral wat betreft het aandeel werkenden met een niet-Europese migratieachtergrond. Het aandeel personen met een niet-Europese migratieachtergrond is relatief hoog onder werkenden in de Achterhoek met als hoogste opleiding basisonderwijs, vmbo basis/kader mbo1 en havo/vwo. Het aandeel werkenden met een niet-Europese migratieachtergrond is duidelijk lager voor de mbo-afgestudeerden en zeer laag voor werkenden met een hbo-/wo-master.
- Ook volgen minder werkenden een cursus naast hun werk dan gemiddeld in Gelderland en Nederland. Dit geldt vooral voor mbo3- en mbo4-gediplomeerden.
- De Achterhoek heeft als enige Gelderse regio een verwachte negatieve uitbreidingsvraag voor de periode tot 2028, oftewel een krimpende werkgelegenheid. In tegenstelling tot de krimp op bachelor- en masterniveau, groeit de werkgelegenheid op mbo-niveau.
- Daarentegen is de verwachte vervangingsvraag tot 2028 in de Achterhoek aanzienlijk hoger dan in de overige regio's, en ook hoger dan het landelijke gemiddelde. Dit compenseert deels voor de negatieve uitbreidingsvraag in de Achterhoek.
- Doordat de eveneens hoge arbeidsmarktinstroom aansluit bij de hoge vervangingsvraag, is de arbeidsmarkt in de Achterhoek, ondanks de negatieve uitbreidingsvraag, redelijk in evenwicht. De verwachte knelpunten in de personeelsvoorziening voor werkgevers liggen derhalve dichtbij die van het gemiddelde in Gelderland en Nederland. Werkgevers in de Achterhoek zullen enige knelpunten in de personeelsvoorziening ervaren.
- Op mbo- en bachelorniveau zijn er nauwelijks knelpunten in de personeelsvoorziening. De Achterhoek zal voornamelijk knelpunten ondervinden in sectoren waar ze niet in gespecialiseerd is. Grote knelpunten worden met name verwacht voor de opleidingssectoren op masterniveau. Opmerkelijk is dat de werkloosheid hier ook hoog is. De zeer grote knelpunten gelden voor alle master-sectoren, met uitzondering van zorg & onderwijs waarvoor de arbeidsmarkt redelijk in evenwicht is.
- Ook voor mbo-afgestudeerden techniek & ict op niveau 2 worden grote knelpunten verwacht. De mbo2-opleiding techniek & ict is bovendien een sector waarin de regio gespecialiseerd is; de grote knelpunten hier kunnen een grotere impact dan gemiddeld hebben op de regionale economie.
- De jongeren die leren in het voortgezet onderwijs of voortijdig hun opleiding hebben verlaten, werken relatief vaak in een kleine baan. Zij behoren dus ook tot het arbeidspotentieel waar werkgevers gebruik van maken.
- Voor degenen zonder diploma (basisonderwijs) en schoolverlaters van vmbo basis/kader of mbo1 zijn er naar verwachting geen knelpunten in de personeelsvoorziening voor werkgevers; deze knelpunten zijn er wel voor schoolverlaters van de vmbo gemengde en theoretische leerweg en degenen die havo/vwo onderbouw hebben doorlopen, evenals voor schoolverlaters van havo/vwo.
- Ruim een kwart van de werkzame ongeschoolden (met alleen basisonderwijs) heeft een niet-Europese migratieachtergrond. Onder de werkzame ongeschoolden volgt ruim een kwart een lange opleiding. Hun doorstroom naar een hoger niveau zoals vmbo gemengd/theoretisch, havo/vwo of mbo2, kan de grote knelpunten in de personeelsvoorziening voor werkgevers op die opleidingsniveaus verlichten. Dat laatste geldt ook voor de doorstroom van gediplomeerden van vmbo basis/kader en mbo1 naar een hoger niveau.

Prognoses en actuele arbeidsmarktcijfers naar opleidingsniveau

Tabel 2 toont de arbeidsmarktprognoses en actuele arbeidsmarktsituatie in de Achterhoek. De arbeidsmarktprognoses voor de Achterhoek zijn enigszins afwijkend ten opzichte van (de andere regio's in) Gelderland en de rest van Nederland; de uitbreidingsvraag is namelijk negatief, wat in de overige Arbeidsmarktregio's in Gelderland niet voorkomt. Dit is mogelijk een gevolg van een lage bevolkingsgroei in de Achterhoek ten opzichte van de andere regio's, maar kan ook een gevolg zijn van een intensiever gebruik van arbeidsbesparende technologieën en een hogere productiviteitswinst dan elders. Daartegenover staat een relatief hoge vervangingsvraag. Deze is 3,9% voor de Achterhoek tegenover 3,4% in Gelderland en 3,3% in Nederland (voor de vergelijking met Gelderland en Nederland, zie Tabel A1 in de Bijlage). De hoge vervangingsvraag wordt mogelijk veroorzaakt door de iets hogere gemiddelde leeftijd van werkkenden in de Achterhoek (iets ouder dan 42 jaar) in vergelijking met Gelderland en Nederland (bijna 41 jaar); de oudere populatie zal eerder de arbeidsmarkt verlaten door bijvoorbeeld pensionering. De instroom van schoolverlaters op de arbeidsmarkt is iets hoger in de Achterhoek (4,3%) dan in Gelderland (4,0%) en Nederland (3,9%). Aangezien de relatief hogere instroom aansluit bij de eveneens hogere vervangingsvraag liggen de verwachte knelpunten in de personeelsvoorziening voor werkgevers dichtbij die van het gemiddelde in Gelderland en Nederland; de totale ITKP is 1,05. Werkgevers in de Achterhoek zullen over het algemeen enige knelpunten in de personeelsvoorziening ervaren.

In Tabel 2a is er een onderscheid gemaakt in arbeidsprognoses naar de verschillende opleidingsniveaus (zie de Bijlage voor een vergelijking met Gelderland (Tabel A2) en Nederland (Tabel A3)). Tussen de opleidingsniveaus zijn er enkele verschillen op te merken. Voor degenen zonder diploma (basisonderwijs) en schoolverlaters van vmbo basis/kader of mbo1 zijn er naar verwachting geen knelpunten in de personeelsvoorziening voor werkgevers. Het aanbod is hier groot genoeg om de baanopeningen in te vullen. Dit in tegenstelling tot het aanbod voor de baanopeningen voor schoolver-

laters van de vmbo gemengde en theoretische leerweg en degenen die havo/vwo onderbouw hebben doorlopen, evenals voor schoolverlaters van havo/vwo.

Voor werkkenden met een mbo-diploma wordt baancreatie verwacht, tegenover werkgelegenheidskrimp voor bachelor- en mastergediplomeerden. Voor werkgevers in de Achterhoek is het gunstig dat er een relatief groot aanbod van mbo- en bachelorgediplomeerden wordt verwacht (ten opzichte van de arbeidsvraag); voor deze opleidingsachtergronden worden vrijwel geen knelpunten in de personeelsvoorziening verwacht.

Voor mastergediplomeerden zijn er daarentegen wel zeer grote knelpunten in de personeelsvoorziening. Dat komt door een grote vervangingsvraag gecombineerd met een ondergemiddelde instroom op de arbeidsmarkt. Opmerkelijk is dat de werkloosheid bij mastergediplomeerden vergeleken met andere opleidingsniveaus vrij hoog is. Dit is mogelijk een gevolg van de zogeheten zoekwerkloosheid onder pas afgestudeerde academici die in de Achterhoek wonen. Het vraagt veel tijd als zij op zoek zijn naar een specifieke baan die aansluit bij hun specialisme, vooral als dat buiten de eigen regio is.

Diversiteit

In vergelijking met Gelderland en Nederland kent de Achterhoek een iets minder diverse werkgelegenheid (Tabel 2b). Het aandeel vrouwen in de werkende beroepsbevolking is met 46% iets lager dan in Gelderland en Nederland (beide rond de 47%). Het hoogste percentage vrouwen is terug te vinden binnen de opleidingsniveaus vmbo gemengd/theoretisch, havo/vwo onderbouw (bijna 54%), hbo-wo bachelor (bijna 51%) en hbo-/wo master, doctor (iets meer dan 52%). Daarentegen zijn er bij basisonderwijs en vmbo basis/kader, mbo1 beduidend minder vrouwen dan mannen werkzaam; slechts een derde is vrouw.

Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028

Waar de Achterhoekse arbeidsmarkt iets minder divers is wat betreft de arbeidsparticipatie van vrouwen, is er een groter verschil qua migratieachtergrond. In de Achterhoek zijn er aanzienlijk minder werkenden met een niet-Europese migratieachtergrond, vergeleken met Gelderland (12,6%) en Nederland (18%); nog geen 9%. Het aandeel personen met een niet-Europese migratieachtergrond is relatief hoog onder werkenden in de Achterhoek met als hoogste opleiding basisonderwijs, vmbo basis/kader mbo1 en havo/vwo. Het aandeel werkenden met een niet-Europese migratieachtergrond is duidelijk lager voor de mbo-afgestudeerden en zeer laag voor werkenden met een hbo-/wo-master; slechts 3,3% heeft een migratieachtergrond.

Leven lang ontwikkelen

In het kader van Leven Lang Ontwikkelen is het percentage van de beroepsbevolking dat een cursus, training of opleiding volgt van belang. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt op basis van de duur van de cursus, train-

ing of opleiding; meer of minder dan 6 maanden (Tabel 2b). Hierdoor ontstaat een beeld over hoe de beroepsbevolking op de regionale arbeidsmarkt doorleert en zich blijft ontwikkelen.

Vergeleken met Gelderland (8,8% en 21,5%) en Nederland (9,2% en 21,2%) is het aandeel werkenden dat zowel een korte als lange training volgt in de Achterhoek vrij laag; 7,7% volgt een opleiding korter dan zes maanden, 19,1% een opleiding van minstens een half jaar. Wanneer we opleidingsniveaus vergelijken valt op dat werkenden op de lagere opleidingsniveaus, van basisonderwijs tot en met havo/vwo, relatief vaak doorleren in lange opleidingen. Dat komt mede doordat ze vaak scholier of student zijn. Verder valt op dat werkenden met een mbo-diploma relatief weinig doorleren in hun werkzame leven. De gediplomeerden van mbo4 zijn relatief weinig bezig met korte trainingen, terwijl mbo3-afgestudeerden niet vaak een langere training volgen. Bachelorgediplomeerden leren het vaakst door naast hun werk.

TABEL 2A. Arbeidsmarktprognoses* (2023-2028) Achterhoek naar opleidingsniveau

	Basis-onderwijs	Vmbo b/k, mbo1	Vmbo g/t, havo/ vwo-onderbouw	Havo, vwo	Mbo 2	Mbo 3	Mbo 4	Hbo-/ wo-bachelor	Hbo-/wo-master, doctor	Totaal
Uitbreidingsvraag (%)	-0,2	-0,1	0,0	-0,2	0,1	0,1	0,0	-0,3	-0,1	-0,1
Vervangingsvraag (%)	8,8	2,7	6,5	2,5	2,3	2,6	2,8	3,6	6,3	3,9
Arbeidsmarkt-instroom (%)	14,6	6,1	1,4	0,7	3,6	4,6	3,6	4,1	2,7	4,3
ITKP (Achterhoek)	1,33	1,22	0,83	0,94	1,09	1,12	1,07	1,06	0,85	1,05
Typering ITKP (Achterhoek)	geen	geen	zeer groot	groot	vrijwel geen	vrijwel geen	vrijwel geen	vrijwel geen	zeer groot	enige
ITKP (GLD)	1,18	1,18	0,83	0,99	1,06	1,10	1,04	1,07	1,02	1,05
Typering ITKP (GLD)	geen	geen	zeer groot	groot	vrijwel geen	vrijwel geen	enige	vrijwel geen	enige	enige
Loopbaanperspectief (NL)	1,35	1,36	1,46	1,75	1,38	1,33	1,44	1,59	1,69	1,58

TABEL 2B. Actuele arbeidsmarkt cijfers (2021-2022) Achterhoek naar opleidingsniveau

	Basis-onderwijs	Vmbo b/k, mbo1	Vmbo g/t, havo/ vwo-onderb.	Havo, vwo	Mbo 2	Mbo 3	Mbo 4	Hbo-/ wo-bachelor	Hbo-/wo-master, doctor	Totaal
Bruto uurloon (NL)	15,9	18,7	15,9	20,0	21,5	21,2	23,5	29,0	36,0	25,0
Werkenden	6900	16300	14200	13900	12300	14000	38300	36500	13300	165900
Bruto arbeidsparticipatie (%)	51,5	62,7	72,6	75,3	72,6	73,2	87,5	82,0	83,9	75,9
Werkzaamheid (%)	93,0	95,7	96,3	95,0	98,0	99,2	98,6	97,8	94,2	97,1
Werkloosheid (%)	7,0	4,3	3,7	5,0	2,0		1,4	2,2	5,8	2,9
Vast werk (%)	61,5	75,9	56,6	56,4	85,8	88,4	88,9	88,4	91,0	80,6
Voltijds (%)	39,6	47,1	23,9	33,8	55,0	47,7	55,9	54,7	64,1	49,4
Uren	26,2	30,4	21,7	26,6	33,2	34,2	34,5	33,9	36,9	31,9
Leeftijd	42,1	46,2	35,6	34,9	47,8	44,9	42,3	42,1	44,4	42,2
Student/scholier (%)	25,3	11,1	40,9	37,2	3,0		4,4	2,7		10,7
Vrouw (%)	32,2	31,4	53,9	46,9	37,7	48,5	46,6	50,9	52,3	46,2
(kind van) niet-Europese migrant (%)	26,3	10,2	7,0	14,4	5,0	8,2	6,5	9,2	3,3	8,8
Trainingsintensiteit <6 mnd (%)		2,8	3,5	5,2	8,1	10,8	7,9	11,0	10,7	7,7
Trainingsintensiteit >6 mnd (%)	28,7	16,5	44,1	46,2	12,1	8,1	12,6	14,5	12,4	19,1

* Prognoses als gemiddeld jaarlijks percentage van de werkzame beroepsbevolking in 2021-2022.

Bron: POA 2023

Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028

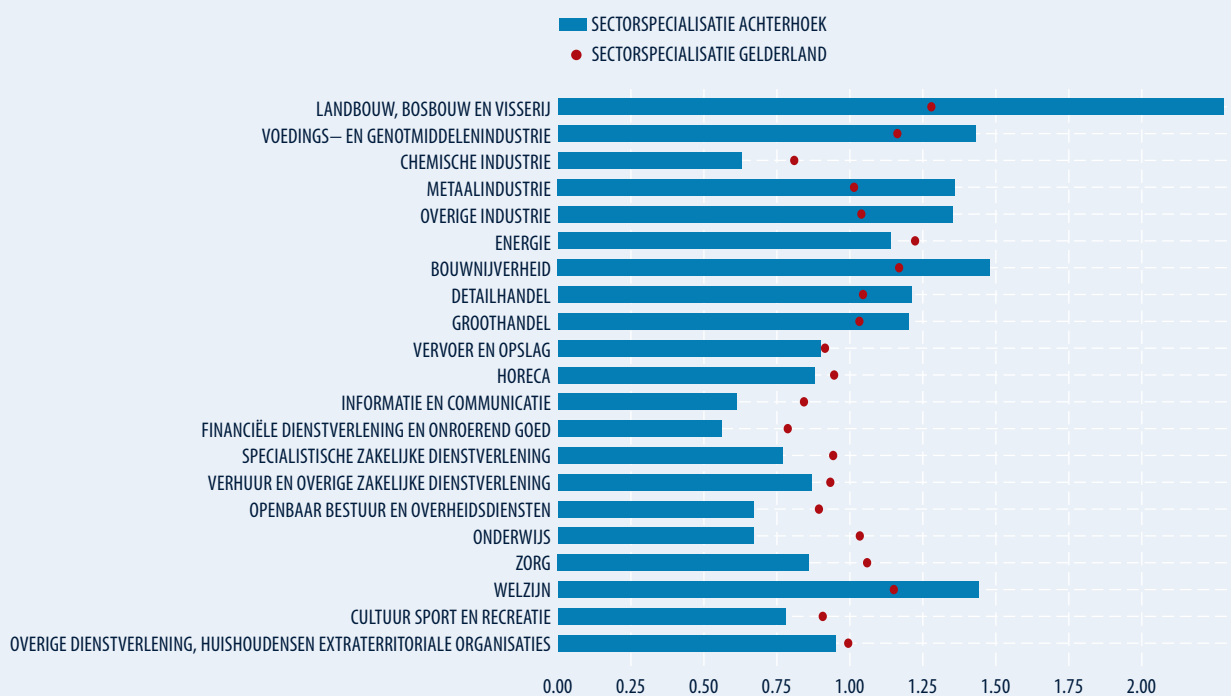
Sectorspecialisatie

De sectorspecialisatie is gelijk aan de ratio van het aandeel werkenden in een bepaalde economische sector in de arbeidsmarktregio ten opzichte van het aandeel van die sector in het totaal van Nederland. Indien de specialisatie voor een economische sector groter is dan 1,00, betekent dit dus dat de regio in verhouding tot Nederland een groter aandeel van werkenden in deze sector kent. Economische groei of krimp van een sector zal een grotere invloed op de regionale arbeidsmarkt hebben wanneer de regio gespecialiseerd is in de betreffende sector.

Figuur 2 laat zien dat de arbeidsmarkt van de Achterhoek ten opzichte van Gelderland en Nederland

zeer sterk gespecialiseerd is in de sector landbouw, bosbouw en visserij. Daarnaast is de Achterhoek gespecialiseerd in de voedings- en genotmiddelenindustrie, metaalindustrie, overige industrie (waaronder textiel en hout), bouwnijverheid, detailhandel, welzijn en groothandel. De Achterhoek kent relatief weinig werkgelegenheid in de sectoren uit de commerciële dienstverlening zoals informatie en communicatie, financiële dienstverlening en onroerend goed en onderwijs. Daarmee heeft de Achterhoek in vergelijking met de andere arbeidsmarktregio's van Gelderland een geheel eigen karakter waarin de landbouw en industrie (met uitzondering van de chemische industrie) een relatief grote rol spelen.

FIGUUR 2. Actuele sectorspecialisatie Achterhoek ten opzichte van Gelderland en Nederland (2021-2022) (Nederland = 1,00)

Bron: POA 2023

Arbeidsmarktknelpunten naar opleidingssector

De prognoses naar opleidingsniveau uit de eerste paragraaf worden in deze paragraaf verder uitgesplitst naar opleidingssector. Figuur 3 geeft per opleidingssector binnen het middelbaar (beroeps)onderwijs aan hoe de totale arbeidsvraag en het totale arbeidsaanbod zich naar verwachting de komende zes jaar in de Achterhoek tot elkaar zullen verhouden. Figuur 4 doet hetzelfde voor de opleidingssectoren in het hoger onderwijs. De kleuren bakenen de gebieden af die corresponderen met de vijf eerder besproken ITKP-typeringen voor verwachte knelpunten voor werkgevers, gaande van zeer grote knelpunten in de personeelsvoorziening (rood en $ITKP \leq 0,85$) tot geen knelpunten (donkerblauw en $ITKP > 1,15$). Deze typeringen zijn een kwalitatieve aanduiding van de verwachte moeilijkheden die werkgevers zullen ervaren bij het werven van personeel: met bijvoorbeeld veel vraag en weinig aanbod is dat niet gemakkelijk. Voor de punten op de middelste diagonale lijn zijn verwachte vraag en aanbod aan elkaar gelijk, wat correspondeert met een ITKP gelijk aan 1,00. Rond deze lijn zijn er enige knelpunten, wat betekent dat vraag en aanbod ongeveer in evenwicht zijn. Hierbij moet worden opgemerkt dat een opleidingssector meerdere onderliggende opleidingen heeft en dat voor de weergegeven opleidingssectoren de ITKP kan verschillen voor deze onderliggende opleidingen. Zo valt de opleidingssector mbo3 economie en maatschappij bijvoorbeeld uiteen in de subsectoren (1) economie en administratie en (2) handel, ondernemerschap, transport en logistiek. In tegenstelling tot het landelijke en provinciale niveau wordt deze uitsplitsing vanwege databeperkingen op het regionale niveau niet weergegeven.

Middelbaar beroepsonderwijs

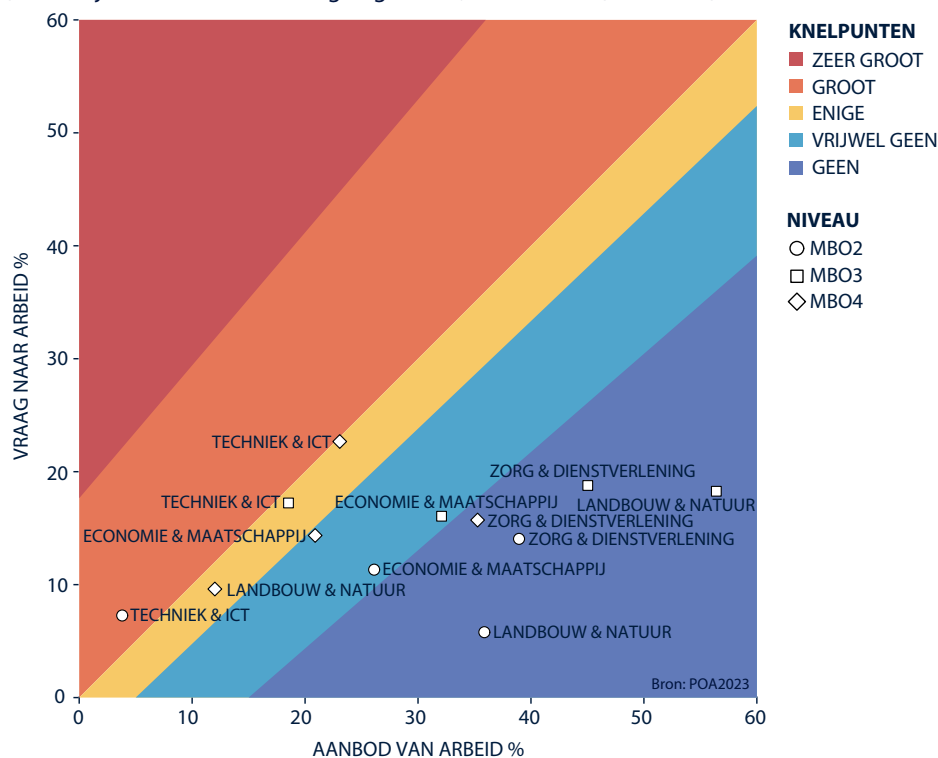
Uit Figuur 3, waarin voor de periode tot 2028 arbeidsvraag en -aanbod voor de mbo-opleidingssectoren zijn weergegeven, blijkt dat werkgevers in de Achterhoek naar verwachting alleen grote knelpunten in de personeelsvoorziening zullen ondervinden voor mbo2-gediplomeerden in de richting techniek & ICT. Hierbij geldt dat het aanbod van schoolverlaters met deze achtergrond te laag is om aan de vraag van werkgevers voor deze groep werkenden te voldoen. Enige knelpunten zijn er voor mbo3- en mbo4-gediplomeerden binnen de sector techniek & ICT en voor mbo4-gediplomeerden binnen de sector landbouw & natuur. Voor alle andere opleidingen in de Achterhoek geldt dat werkgevers naar verwachting de komende zes jaar geen of vrijwel geen knelpunten zullen ondervinden in de personeelsvoorziening.

Hoger onderwijs

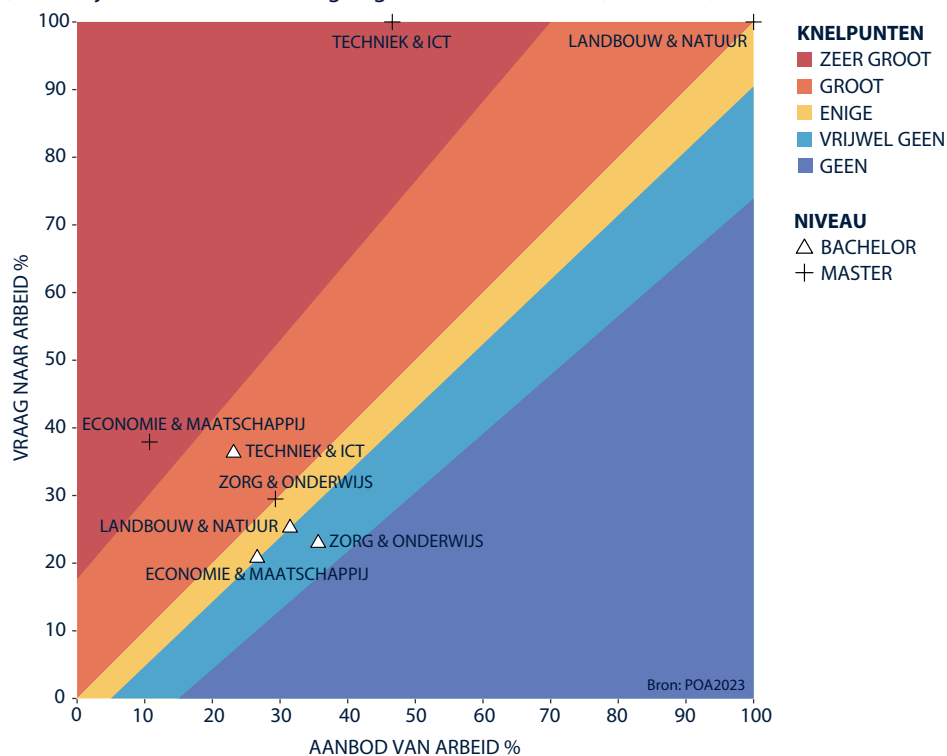
Figuur 4 laat de vraag en aanbod voor de opleidingssectoren van het hoger onderwijs in de Achterhoek zien. Vergeleken met de knelpunten aan mbo-gediplomeerden verwachten we grotere knelpunten voor personeel met een bachelor- of masteropleiding. Voor de opleidingssectoren economie & maatschappij, landbouw & natuur en techniek & ICT op masterniveau verwachten we zeer grote knelpunten, waarbij werkgevers voor de laatstgenoemde sector ook op bachelorniveau grote knelpunten tegemoet kunnen zien. Voor de overige opleidingssectoren op bachelorniveau worden beduidend minder knelpunten in de personeelsvoorziening verwacht.

Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028

FIGUUR 3. Vraag en aanbod voor opleidingssectoren middelbaar beroepsonderwijs (totaal 6 jaar als % van de werkgelegenheid, Achterhoek (2023-2028))

FIGUUR 4. Vraag en aanbod voor opleidingssectoren hoger onderwijs (totaal 6 jaar als % van de werkgelegenheid, Achterhoek (2023-2028))

Relatie arbeidsmarktknelpunten en specialisatie naar opleiding

Figuur 5 toont de relatie tussen de verwachte knelpunten in de personeelsvoorziening (ITKP) voor de verschillende opleidingssectoren over de periode 2023-2028 en de mate waarin de werkgelegenheid in de Achterhoek voor deze opleidingen relatief groot is door de specialisatie in economische activiteiten. De werkgelegenheidsspecialisatie is gelijk aan de ratio van het aandeel werkenden met een bepaalde opleidingssector die in de Achterhoek wonen ten opzichte van het aandeel van die opleidingssector in het totaal van Nederland. Indien de specialisatie voor een opleidingssector groter is dan 1,00, betekent dit dus dat de Achterhoek in verhouding tot Nederland een groter aandeel van werkenden met deze opleiding kent. De arbeidsmarktekorten in de regio zijn urgenter of problematischer als de specialisatiegraad van de werkgelegenheid voor de betreffende opleidingscategorieën sterker is.

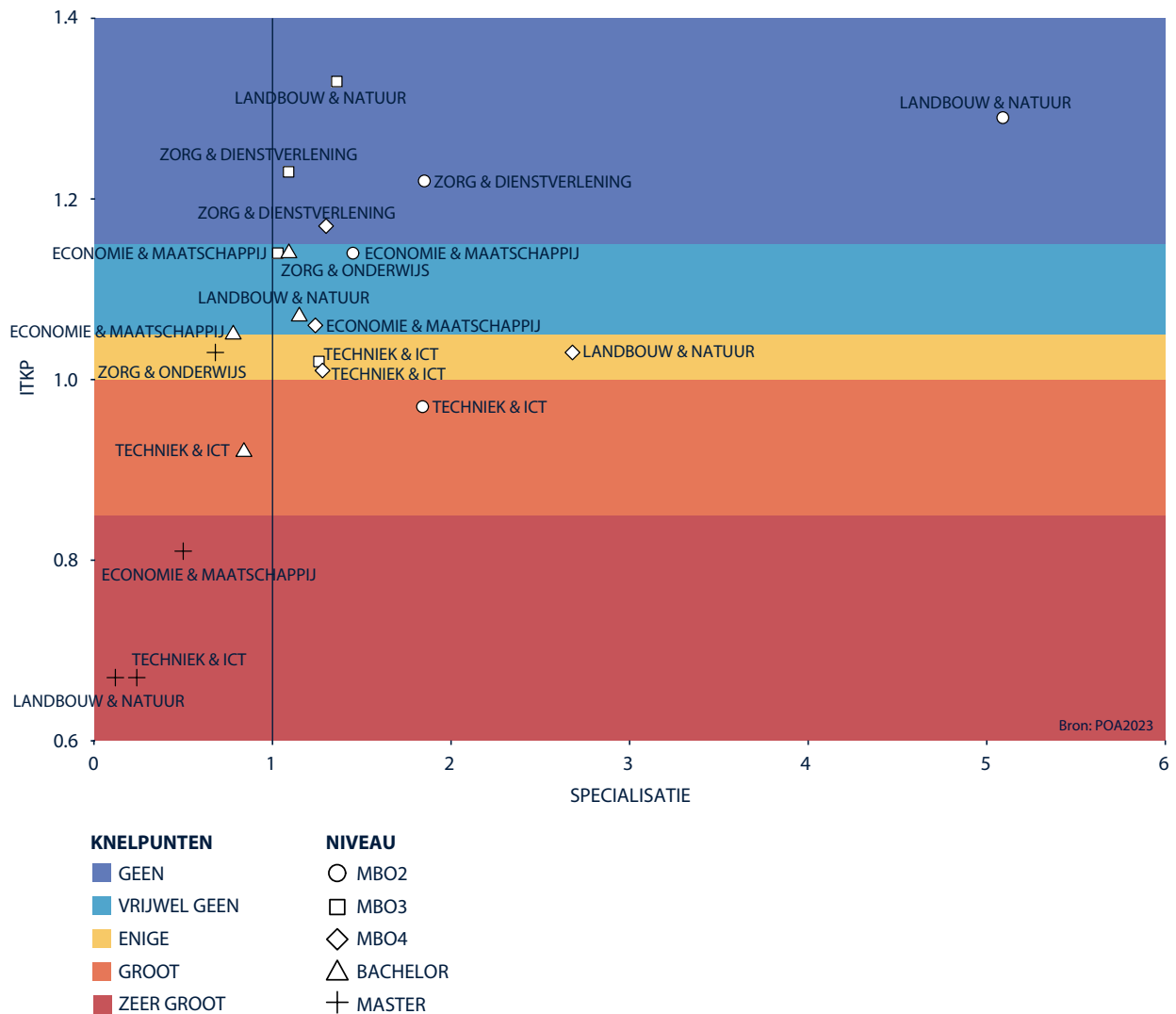
De voor de Achterhoek belangrijke opleidingssectoren uit Figuur 5 zullen naar verwachting meestal geen al te grote knelpunten voor werkgevers veroorzaken. De vele opleidingssectoren die rechtsboven in de figuur staan zijn qua werkgelegenheid namelijk relatief belangrijk voor de Achterhoek, terwijl ze slechts geringe verwachte knelpunten hebben. Dit belang betreft niet de absolute

werkgelegenheid van een opleidingssector, maar het relatieve belang (i.e. de specialisatie) ten opzichte van Nederland als geheel. De opleidingssectoren mbo2, mbo3 en mbo4 landbouw & natuur zijn qua absolute werkgelegenheid niet zo groot. Maar ze zijn wel belangrijk voor het regionale profiel van de Achterhoek omdat het werkgelegenheidsaandeel in de Achterhoek groot is ten opzichte van het werkgelegenheidsaandeel in Nederland.

De Achterhoek zal naar verwachting voornamelijk knelpunten ondervinden in sectoren waar ze niet in gespecialiseerd is. Vier van de vijf opleidingssectoren met de grote of zeer grote knelpunten (ITKP-typing "groot" of "zeer groot") vallen linksonder in de grafiek: bachelor techniek & ICT, master economie & maatschappij, master landbouw & natuur en master techniek & ICT. Uitsluitend de opleidingssector mbo2 techniek & ICT laat voor de Achterhoek zowel grote knelpunten in de personeelsvoorziening zien als een grote werkgelegenheidsspecialisatie ten opzichte van Nederland. Ook voor alle overige mbo-opleidingssectoren is er werkgelegenheidsspecialisatie in de Achterhoek, maar voor deze sectoren worden geen grote knelpunten in de personeelsvoorziening verwacht.

Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028

FIGUUR 5. Arbeidsmarktknelpunten tot 2028 (ITKP) versus specialisatie naar opleidingssector, Achterhoek.

Bijlage

TABEL A1. Arbeidsmarktprognoses* (2023-2028) en actuele arbeidsmarktcijfers (2021-2022) voor Achterhoek, Gelderland en Nederland

	Achterhoek	Gelderland	Nederland
Uitbreidingsvraag (%)	-0,1	0,2	0,3
Vervangingsvraag (%)	3,9	3,4	3,3
Arbeidsmarktinstroom (%)	4,3	4	3,9
ITKP	1,05	1,05	1,05
Typering ITKP	enige	enige	enige
Werkenden	165900	1158200	9642500
Bruto arbeidsparticipatie (%)	75,9	75,7	75,3
Werkzaamheid (%)	97,1	96,6	96,0
Werkloosheid (%)	2,9	3,4	4,0
Vast werk (%)	80,6	79,2	80,0
Voltijds (%)	49,4	48,7	52,0
Leeftijd	42,2	40,9	40,8
Student/scholier (%)	10,7	11,9	12,0
Vrouw (%)	46,2	47,3	47,0
(kind van) niet-Europese migrant	8,8	12,6	18,0
Uren	31,9	31,5	32,2
Trainingsintensiteit <6 mnd (%)	7,7	8,8	9,2
Trainingsintensiteit >6 mnd (%)	19,1	21,5	21,2

* Prognoses als gemiddeld jaarlijks percentage van de werkzame beroepsbevolking in 2021-2022.

Bron: POA 2023

Arbeidsmarktprognoses Achterhoek 2023-2028

TABEL A2. Arbeidsmarktprognoses* (2023-2028) en actuele arbeidsmarkt cijfers (2021-2022) voor Gelderland (GLD) naar opleidingsniveau

	Basis-onderwijs	Vmbo b/k, mbo1	Vmbo g/t, havo/ vwo-onderbouw	Havo, vwo	Mbo 2	Mbo 3	Mbo 4	Hbo-/wo- bachelor	Hbo-/wo- master, doctor	Totaal
Uitbreidingsvraag (%)	0,2	0,2	0,3	0,1	0,4	0,5	0,3	0,1	0,2	0,2
Vervangingsvraag (%)	9,4	3,0	6,3	2,0	3,1	2,6	3,0	2,7	3,0	3,4
Arbeidsmarktinstroom (%)	13	6,4	1,4	0,7	4,0	4,5	3,6	3,8	3,0	4,0
ITKP (GLD)	1,18	1,18	0,83	0,99	1,06	1,1	1,04	1,07	1,02	1,05
Typering ITKP (GLD)	geen	geen	zeer groot	groot	vrijwel geen	vrijwel geen	enige	vrijwel geen	enige	enige
ITKP (NL)	1,22	1,17	0,84	0,98	1,04	1,1	1,04	1,08	1,04	1,05
Typering ITKP (NL)	geen	geen	zeer groot	groot	enige	vrijwel geen	enige	vrijwel geen	enige	enige
Werkenden	48900	92100	87800	125100	63900	82200	202500	279100	173100	1158200
Bruto arbeidsparticipatie (%)	51,1	62,4	65,3	76,6	70,4	74,7	85,2	82,5	85,9	75,7
Werkzaamheid (%)	91,2	97,0	94,0	94,5	97,4	98,0	97,9	97,3	97,2	96,6
Werkloosheid (%)	8,8	3,0	6,0	5,5	2,6	2,0	2,1	2,7	2,8	3,4
Vast werk (%)	61,4	76,7	53,3	50,4	82,8	86,8	87,3	87,3	92,8	79,2
Voltijds (%)	38,3	49,9	28,8	30,6	56,6	48,1	51,7	53,5	60,3	48,7
Uren	25,6	31,5	23,7	25,4	33,5	33,0	33,4	33,2	35,2	31,5
Leeftijd	39,6	45,7	35,9	33,8	45,5	42,2	41,6	41,0	42,9	40,9
Student/scholier (%)	26,2	9,4	38,2	42,2	3,3	2,2	4,7	5,4	1,0	11,9
Vrouw (%)	39	34,8	46,4	49	38,4	50,8	47,5	51,8	50,5	47,3
(kind van) niet- Europese migrant (%)	26,3	13,3	12,5	14,5	12,6	12,3	9,6	12,0	10,6	12,6
Trainingsintensiteit <6 mnd (%)	3,8	3,8	3,7	4,8	8,2	8,8	9,9	11,2	13,8	8,8
Trainingsintensiteit >6 mnd (%)	33,9	16,9	43,4	51,1	9,2	10,7	13,7	17,5	13,9	21,5

* Prognoses als gemiddeld jaarlijks percentage van de werkzame beroepsbevolking in 2021-2022.

Bron: POA 2023

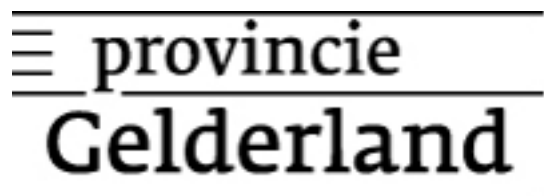
TABEL A3. Arbeidsmarktprognoses* (2023-2028) en actuele arbeidsmarktcijfers (2021-2022) voor Nederland (NL) naar opleidingsniveau

	Basis-onderwijs	Vmbo-b/k, mbo1	Vmbo-g/t, havo-, vwo-onderbouw	Havo, vwo	Mbo2	Mbo3	Mbo4	Bachelor	Master, doctor	Totaal
Uitbreidingsvraag (%)	0,2	0,2	0,3	0,2	0,4	0,6	0,4	0,2	0,4	0,3
Vervangingsvraag (%)	8,9	3,2	6,2	2,0	3,3	2,7	3,0	2,5	2,5	3,3
Arbeidsmarktinstroom (%)	13,0	6,5	1,4	0,7	3,8	4,5	3,5	3,8	3,0	3,9
ITKP	1,22	1,17	0,84	0,98	1,04	1,10	1,04	1,08	1,04	1,05
Typering ITKP	geen	geen	zeer groot	groot	enige	vrijwel geen	enige	vrijwel geen	enige	enige
Loopbaanperspectief	1,35	1,36	1,46	1,75	1,38	1,33	1,44	1,59	1,69	1,58
Bruto uurloon	15,9	18,7	15,9	20,0	21,5	21,2	23,5	29,0	36,0	25,0
Werkenden	461500	708800	740800	1013600	474800	621400	1582300	2369200	1626400	9642500
Bruto arbeids-participatie (%)	50,7	60,2	65,5	75,7	68,7	71,9	84,6	82,7	88,0	75,3
Werkzaamheid (%)	92	96	94	94	97	98	98	97	97	96
Werkloosheid (%)	8	4	6	6	3	2	2	3	3	4
Vast werk (%)	61	76	55	54	84	87	87	87	93	80
Vol tijds (%)	44	52	31	36	56	50	52	57	67	52
Uren	53,8	63,4	48,1	52,7	67,7	66,3	67,0	68,1	72,6	32,2
Leeftijd	38,5	45,0	35,9	34,6	45,6	42,5	42,1	41,0	42,2	20,4
Student/scholier (%)	24	10	38	40	3	2	5	5	1	12
Vrouw (%)	39	36	48	46	40	49	48	50	50	47
(kind van) niet-Europese migrant	31	19	18	19	18	18	14	17	16	18
Trainingsintensiteit <6 mnd (%)	4,2	4,9	4,0	5,3	7,5	8,6	9,0	11,9	14,0	9,2
Trainingsintensiteit >6 mnd (%)	29,8	18,4	42,9	49,0	9,6	10,1	14,3	16,9	13,9	21,2

* Prognoses als gemiddeld jaarlijks percentage van de werkzame beroepsbevolking in 2021-2022.

Bron: POA 2023

In opdracht van de Provincie Gelderland

Colofon

© Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt
Niets uit deze uitgave mag op enige manier worden veeelvoudigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de directeur van het ROA.

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt
Maastricht University
School of Business and Economics
secretary-roa-sbe@maastrichtuniversity.nl
www.roa.nl

Vormgeving
ROA secretariaat, Maastricht

oktober 2024
ISSN: 2667-0488